GALENI

OMNIA QVAE EXTANT OPERA

In latinum sermonem conuersa.

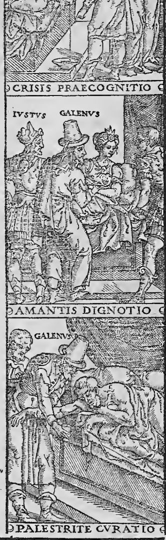
IVNTARVM QVARTA EDITIO.

Pro qua illustranda quid actum sit, tum ex præfatione, tum ex librorum Indice deprehendes.

VENETIIS M D LXV.

THOMAS IVNTA MEDICINÆ STVDIOSIS.

Vàm duram, & arduam prouinciam susceperimus, Medicinæ studiosi, dum vobis bonorum librorum copiam suppeditare contendimus, eos nõ ignorare certò scio, quibus huius tẽporis status, & conditio expenditur. vetus tamen institutum nostrum tuemur; neq; nos quicquam deterrere potest, quin ad bonarum artium, & literarum studia iuuanda acriori semper studio laboremus. hoc autem quàm religiosè hactenus præstiterimus, cũ id iam latè pateat, non est locus, vt modò fusius demonstremus: de Galeni tantùm libris pauca libet præfari. Huius grauissimi scriptoris opera, quæ deprauata, sparsim antea vagabantur, parens noster LVCAS ANTONIVS *primus omnium & collegit, & redegit in ordinem; innumerisq; erroribus expurgata, & multis, quæ nondũ in Latium venerant, latinitate donatis aucta, summo doctorum virorũ, & Europæ totius plausu typis euulgauit. Patre autẽ vita functo, nos patris exemplo ad Galeni ornãdos libros ita sumus animati, vt, secundò, & tertiò eandem prouinciã aggressi fuerimus; ac dum, quæ vetustate erant deperdita, vndiq; recuperare, accitis doctissimis viris latinitate donare, & veteres conuersiones ad Græcos codices expolire sumptu maximo cõtendimus: Galeni opera ad minime contemnendã elegantiam peruenere; nostramq; industriam hac in re apud exteras etiã gentes fuisse probatam, complurium sanè hominum, eorumq; optimis artibus & doctrina præstantiũ, testimonio sensimus. Cæterũ nunquã suus est humanæ diligentiæ terminus. Videre quotidie est omnibus artibus, quas ad summũ excellentiæ apicẽ peruenisse credideris, vi tamen ingenij, aliquid splendoris, & ornamẽti accedere. quod sanè & in hac nostra arte plurimũ vsu venit. Nam etsi secunda, & mox etiã tertia, è nostra officina Galeni operum diuulgatio ijs prodiere auspicijs, vt nihil maius expectari posse videretur: est tamen in his ipsis animaduersus locus illustrandi rursum multa, & ad maiorem melioremq; frugẽ promouendi. quæ res ita nos excitauit, vt, quando labores nostros sapientibus viris adeo gratos esse intelligimus, acriori denuò solicitudine, maioribus repetitis impensis & laboribus, idem opus & magnum, & arduum tractandũ susceperimus; quod nunc,* DEO *fauente, in publicũ proponimus. Quid autem hæc* QVARTA NOSTRA EDITIO *superioribus præstet, apertum cuiq; ex earum collatione esse potest. Sanè in hoc potissimũ enixè elaborauimus: vt propemodũ vniuersæ translationes emendarentur. Nam, quum in superioribus, non solùm nostris, sed etiam aliorum editionibus multa adhuc, græcorum fortasse codicum vitio, obscura, vel etiam mutila relicta esse intelligeremus, hìc omni studio operam dedimus, vt meliora omnia legerentur. Adhibitis enim viris non literarũ modò græcarũ, ac latinarũ, sed etiam rei Medicæ, ac Philosophiæ doctissimis, omnia ferè ad examen reuocari, & accuratius castigari curauimus. Præstitere in hoc fidem suam, & diligentiã* VICTOR TRINCAVELIVS, IVL. MARTIANVS ROTA, IVNIVS PAVLVS CRASSVS, IVLIVS ALEXANDRINVS, VIDVS VIDIVS, AVGVSTINVS GADALDINVS, ALEXANDER IVSTINIANVS, & IACOBVS ANTONIVS MARISCOTTVS, *qui & huic quoq; editioni, adhibita summa diligentia, præfuit. Ab his tum sua, id est ab ipsis trãslata, tum aliena ferè omnia recognita sunt, & ad incudem reuocata. multã verò operam, & magnum studium in hanc rem contulit Gadaldinus, quo veluti duce hæc suscepta est, & obita prouincia. In hoc autem maximo labore diuina liberalitas ita nobis affulsit, vt vetustissimorũ Græcorum codicũ ex nobilioribus maximeq; probatis bibliothecis tam opportunè*

nobis

nobis locuples copia facta sit, vt inde plurima, & perq̃ obscura loca illustrari potuerint. quæ res q̃ diligenter sit effecta, tum nouæ ab eodẽ Gadaldino adiunctæ margini adnotationes, tum multa in ipso contextu passim interposita declarant. In emendandis igitur translationibus in primis hæc præstitimus. Sed nõnullos quoq; libros de integro ex græcis latinos factos dedimus. sunt autẽ, liber de CONSVETVDINE, *et liber de* COMATE, *et* PRONOSTICA *de decubitu ex mathematica scientia: ꝙ illi duo olim de græcis obscurius conuersi fuissent: hæc verò, ꝙ antea corruptissima & græce, & latine legerentur. His omnibus, vt more nostro Galeni opera cũ aliqua accessione hoc etiã tempore emitteremus, nuper addita est* SYNOPSIS *librorum de Pulsibus, cuius quandoq; Galenus meminit, liber de* DIAETA *Hippocratis in Morbis acutis, itemq́; libellus de* PLANTIS, *et occultis medicinis ex Arabico in Latinum translatus, qui & ipse Galeno ascribitur. Sed quid plura? omnis nostra cogitatio in eo maximè versatur, vt vobis, medicinæ studiosi, omni tempore gratificemur. experimur certe, ac tẽtamus omnia. Nostis q̃ sæpe Galenus Hippocratis verba, & sentẽtias citet, plerunq; interpretetur, nõnunquam etiã corrigat: nostis etiam quantopere medendi artem iuuet Hippocratica Galenicis coniungi. Ecce (quod nusquã hactenus factum video) singulis Galeni locis suũ Hippocratis locũ indicatum, ac veluti digito cõmonstratum habetis. Quo fiet, vt in studendo, & Galeni sententia assequenda, initiatis medicinæ, & nondum in Hippocratis lectione versatis minor deinceps impẽdeat labor. pro qua quidẽ re, maxime* FRANCISCO ANGELO COCCIO *habendæ sunt gratiæ, qui huius vtilis laboris auctor, cũ in secunda, tertia, quarta, sexta Classe, & libris Extra Ordinem, loca Hippocratis indicauit, tum præterea egregiam in libris Aphorismorũ operam nauauit. hìc enim non loca solùm à Galeno citata, sed & alia plura collegit, quibus Hippocrates eandem sententiã repetit, ijs etiã locis passim adnotatis, quibus Galenus propositum Aphorismũ, vel interpretatur, vel citat. Quod reliquum in Galeni operibus fuit, vt studiosis satisfieret nostram hanc editionem quotidie efflagitantibus, quum ipse Coccius in summa tẽporis angustia tantis laboribus esset impar, cõmissum est curæ, et diligẽtiæ* THEODOSII THALASSINI, & IOHANNIS COSTAE, *qui munus suũ, ille quidẽ in Isagogicis, prima, & quinta classe: hic verò in septima classe, quãta fieri potuit diligentia, et fide præstiterũt. Hæc quũ ita se habeãt, iam perspicuũ est, hac Quarta nostra editione Galeni opera superioribus omnibus castigatiora, & illustriora ꝓdire. Sanè ordinẽ Librorũ, quẽ in editionibus nostris semper seruauimus, etsi doctis quibusdã non satis arridere audimus: nõ tamen duximus immutandũ. Nam quicquid alij sentiant, nos in tot libris, diuersis tẽporibus, diuerso ꝓposito, et fine conscriptis certũ, et perpetuũ seruari ordinẽ non posse intelligimus: quãdo aliqui, si eorũ hypothesin spectes, tribus nonnunq̃ in locis cõstitui posse nõ iniuria videãtur. Quid obsecro, incõmodi studiosis, quid detrimẽti affert, hìc an illic liber vnus aut alter collocetur, dũmodo eius libri copia non desit? res quidẽ certè hæc multis doctissimis viris tam parui momẽti est visa, vt nos ad maiorẽ curã traducere nõ debuerit. quinetiã audio inter doctos sedari hanc de ordine controuersiã non posse: quũ alij nostrũ, id est à* IOANNE BAPTISTA MONTANO *constitutũ ordinẽ magis ꝓbent: alij aliũ, atq; aliũ cõmendent; et rursum aliquibus nullus hactenus assignatus ordo vllo pacto queat satisfacere. At vos interea, studiosi, accipite alacri lætoq́; animo Galeni opera, quæ tãtis laboribus, et impẽdijs nostris elegantissima, et exornatissima vobis ꝑstamus. De nobis autẽ illud vere, ac libere possumus polliceri, eosdẽ scilicet qui antea fuimus, hoc est prõptos, paratosq́; ad studia vestra iuuãda, in posterũ etiã futuros; si modò hanc nostrã diligentiã in Galeni operibus diuulgandis gratã vobis fuisse intellexerimus. Deus. O. M. conatus vestros bene fortunet.* VENETIIS *Mense Iunio* M. D. LXV.

IOANNES BAPTISTA MONTANVS PHYSICVS VERONENSIS LVCAE ANTONIO IVNTAE S.

Lacet mirum in modum splẽdidissime Luca Antoni consilium tuum, quod occœpisti, omnia Galeni opera rursus excudendi, verum'que illis ordinem statuendi, non antea ab aliquo multorum seculorum homine traditum, qui integræ arti docendæ, vel ediscendæ facillimus, seruandæ'que memoriæ commodissimus iudicetur. Præterquam enim quo'd id ab eruditissimo quoq; summe desiderari, flagitari'que video, obstruetur interim os deprauatæ medicorum turbę, qui calumniandi Galenum non aliunde magis occasionem captant, quam q̃ in differendo vastus, immensus, confusus'que videatur, nullam'que artem ab eo recte doceri posse, in quo nullus ordo doctrinæ appareat. Instituto enim ordine, quẽ deliberas, constabit ilico ne aliud quidem Auicennam ipsum, reliquos'que Arabas omnes concepisse: poterunt'que contumaces, contentiosi'que illi homines tandem resipiscere, recognoscereq; omnium theorematum ordinem, quotcunque in medica facultate considerantur, à Galeno, tanq̃ à fonte, emanare. Quod tu tamen à me postea requiris, eum tibi ordinem institui, id ego haud ita facile præstare possum: multa enim sunt, quæ me ab huiusmodi prouincia deterrent: nam tantus librorum numerus, tam'que varia materia est, vt singuli recenseri, atque in certas classes vix redigi queant: prȩsertim cum eorum non nulli sint penè (vt ita loquar) ἀσύςατοι, qui, cum ad medicinam parum, aut nihil attineant, sed ad dialecticam potius, aut philosophiam, vel similem quampiam scientiam, certam in hac facultate sedem nullibi admittent: sunt, & alij, in quibus ex tota arte quidpiam in vnum veluti compendium colligitur, vt nulli parti recte accommodari possint, qui totius imaginem referunt. Quo'd si me statim illi ordini addixerim, quem ipse Galenus, vel in fine artis paruæ, vel in libello ad id priuatim dicato conscripsit, adhuc longe magis implicabor, cuius implicationis ratio à me inferius declarabitur. Neq; ad tot difficultates parum momenti afferunt peruersi horum temporum mores: vbi enim maiores nostri aliquid quotidie excogitabant, in mediumq; afferebant, quod artem augeret, ornaret, explicaret, nunc scriptores isti, qui passim, & vbique scaturiunt, nihil aliud edunt, qua'm meras cum viuentium, tum mortuorum calumnias, tanto detrahendi ardore, vt facile deprehendantur, ob id tantum scribendi studio detineri, quo gloriam sibi ex alieno comparent opprobrio. Audis Luca Antoni, quæ me rationes hactenus suspenderint, ancipitem'que reddiderint. Videris tu tamen totam in me spem huius noui ordinis collocasse, quererisq; magnam hanc prouinciam tuam mea solum cunctatione remorari, te à plurimis eruditis viris iamdudum frustratum esse, qui se id munus prȩstituros polliciti, ad hunc vsq; diem distulerunt: cogis ergo me in hoc certamen descendere, et obtrectatorum iudicio subijci. Parum profecto grati animi erga virum de me optime meritum fuerim, nimis'que in re magna audenda meticulosus, si qua causa detineri possum, quin amico tam anxie petenti satisfaciam, & publicæ vtilitati propterea desim, quia difficile sit adesse: conabor igitur reddere, si non quæ, vel tu exposcis, vel ego desiderauerim, saltem quæcunque potero, vt simul & ingrati, & timidi nomen effugiam. Quo'd si contigerit, vt à dictis meis sumpta occasione eruditus aliquis, vel contradicendi studio, vel veritatis amore accensus, alium ipse meliorem ordinem tradat, erit is mihi saltem laboris mei fructus non iniucundus, vbi cognouero me autore studia inquirendi excitata, verumq; tandem ordinem disputando cõpertum esse. Quoniam igitur in re non omnibus exposita, & quæ in se multas habet difficultates, iudiciorum diuersitatem non defuturam intelligo, ac propterea plurimos cõtra me exorituros, qui seriem aliter disponendam opinentur, placuit prius, q̃ librorum ordinem in censum certasq; classes redigerem, ex ipsiusmet Galeni medullis, placitisq; priuatis viã, rationemq; explicare, qua is ordo à me institutus niteretur. Hinc igitur sumpto initio dicimus, Artem, vel nouam constitui, vel constitutam doceri: constituitur resolutione, quę fit à notione finis: constituta docetur, vel componendo, quæ per resolutionem inuenta sunt, vel proposita definitione per multiplicem eius sectionem progrediendo. Docet quidem, & qui constituit: cur enim non doceat, qui, quomodo ars inueniatur, ostendit: altior tamen est ille doctrinę modus, quiq; à felici aliquo ingenio, & ab ineunti ætate in disciplinis exercitato legitime intelligatur: propterea omnes antiqui philosophi, ac medici, Aristotelesq; prȩcipue, qui prę cęteris in docendo, ordinem maxime affectasse videtur, ab eo docendi genere abstinuere. Galenus autem, cum ad suam vsq; ętatem medicinę artem incertam, male'que sibi constantem conspicaretur, facturum se operępretium iudicauit, si à notione finis singula quæq; vsq; ad elementa resoluendo, artis inuentionem certissime demonstraret: atq; ita totam quidem artem in libro de constitutione medicinę breuissime inuentam tradidit: eius vero partes, tum quę ad seruandam sanitatẽ, tum quę ad morbos tollendos attinent, in libris περὶ ὑγιεινῶν, & in Therapeutica methodo explicuit. Neq; tamen à me intelligi velim Platonem, Aristotelem, & reliquos antiquos in aliquo problemate declarando resolutorium ordinem minime recepisse: tantum affir-

mo, neminem eorum totam quāpiam disciplinam docendam proposuisse, vt à notione finis per resolutionem procederent, immo contra à principijs exordiendo, ad vltima, quę primo conceperant, doctrinæ terminum statuunt: qui quidem ordo quantū dignitate à resolutorio derelinquitur, tanto docendi copia, & facilitate reliquis præstat: quemadmodum diffinitiuus ijs, quæ discuntur, tenaci memoria firmandis omnium commodissimus est. Cum vero Galenus totam artem alibi diffinitiuo ordine, alibi resolutorio tradiderit, sit'que in vtroque loco speculatio potius Isagogica, quàm exactæ disciplinæ, videbatur tanto medico dignum, vt alicubi hanc ipsam artem integram, membratim'que distinctam, ac demonstratam nobis relinqueret: quod cum nullibi seorsum fecerit (omnes enim libros suos, sicut ipse testatur, vel amicorum, vel sui ipsius memoriæ exercitationisq; gratia conscripsit, nihil vltra in singulis quærens, nisi vt causæ satisfaceret, qua ad scribendum compellebatur) decreuit, quod priuatim in aliquo non tradiderat, id ex omnibus simul conficere: ac propterea de ordine librorum suorum compendiolum edidit, & in fine paruæ artis ostendit, qua serie eosdem libros legi oporteret: vbi manifestissime apparet compositiuum ordinem cogitasse, tanq̃ ad exquisitam disciplinam tradendam omnium commodissimum. Atq; hac ego occasione Auicennam commotum crediderim, virum inter Arabas omnes acerrimi ingenij, vt omnia Galeni in medica arte monumenta sparsim in varijs libris disseminata, in vnum veluti corpus redigeret, eodem'que compositiuo ordine opus illud suum canonum appellatum, quinq; magnis libris distinctum compilaret: cui si vltimam manum imposuisset (neq; enim imposuit morte præuentus) fœliciorîq; lingua pro rei dignitate elocutus esset, haberemus fortasse, quem non Galeni tantum interpretem, sed exornatorem quoq; vocitaremus. Verum, dum ille multa hinc inde dispersa in certas, proprias'q; sedes colligit, & seriatim disponit, ordini tantum intẽtus, diligentiori rerum consideratione tantisper omissa, donec iam disposita recenseret, non potuit quædam etiam simul parum idonea non congerere, & ordinem in non nullis confundere: cui propterea non debemus, sicuti passim fieri video, tanta iracundia succensere: quin potius, vbi peccauerit, benigne emendandus est, in reliquis summa laude celebrandus: nam ei proculdubio in hac facultate plus vita debet, quàm alij nemini, qui post Galenum profecerit. Vtrum vero & ipse Auicenna compositiuum ordinem, illum inquam, qui à resolutorio proficiscitur, exquisite seruauerit, an inœperit quidem, in non paucis vero declinauerit, non est hic discutiendi locus. Illius potius ratio reddenda est, quod à multis animaduertendum auguror, cur ego eundem omnino ordinem non seruauerim, quem Galenus ipse tradiderit: absurdum enim videtur aliter alicuius libros disponere, quàm ipse disponendos statuerit: nouerint igitur, quibus id curę est, me istud quoque quam maxime quæsiuisse, totis'que viribus enixum esse, vt minime à Galeni ordine discederem, illudq; fidelissime effectum, vbicunq; apte fieri potuit: verum multis in locis ambiguitas non leuis suboriebatur, cum Galenus sibi ipsi diffidere videretur, aliter alibi nõ nullos libros disponenti, vt facile patet ijs, qui libellum de ordine librorum suorum perlegerint, & quod in calce paruæ artis adijcitur, præterea talis non nunquàm occurrit ordo, qui videatur Galenico ordini, & consilio cõtradicere: vt quandoq; suspicari coactus fuerim, vel illos codices perquàm mendosos haberi, vel Galeno tanquàm catalogum describenti magis cordi fuisse librorum suorum numerum recensere, & veluti in actus referre, q̃ via, rationeq;, tam sibi recte intellecta seriem contexere, qua libros suos legi oporteret: est etiam vitio, negligentia'que temporum liber ille adeo mutilatus, vt nec, si maxime velis, Galeni ordinem assequi possis. His ego rationibus persuasus cęteris consilijs illud præstare iudicaui, si me ad Galeni ipsius methodum tanq̃ certiorem, stabiliorem'que verterem, quam præcipue in libro de constitutione artis ostendit, in cuius fundamentis nixus tutissime ædificarem: & ad eam regulam singula quæque metirer, ita rem à principio auspicatus. Qui medicinæ artem via, & ratione sint inuenturi, id primo profecto intelligent, vt consilio suo corpus humanum quam maxime sanum conseruent: vbi vero sanitas euentu aliquo, vel adhuc in recessu sit, vel iam exacte recesserit, eodem consilio prouideat, vt, & quod futurum incommodi est, omni id conatu arceat: factum vero, amoliatur, & corrigat: constat autem nihil horum consulto fieri posse, nisi noscamus, & quibus rebus sanitas, dum integra est, conseruari debeat: &, dum abit, abiuerit'ue, reuocetur, aut reparetur: at fieri omnino nequit, vt res, quæ id facere possint, vel inueniamus, vel inuentas congrue metiamur, nisi corporis humani naturam exactissime cognouerimus: tunc autem exactissime cognoscemus, cum, ex quibus, & quo'nam pacto confletur, quot, quales'ue habeat partes, facultates, functiones'que distincte, didicerimus. Porrò, cum sciamus corpus humanum à qualitatibus primis alterari, generari, & corrumpi, idem quoque scimus ex primis elementis omnium generabilium substãtiarum communibus confectum esse. Ergo artem medicinæ componendo ab his primis, sicut & prima sunt, auspicari oportet. Primo igitur propositus nobis liber est De elementis: quæ vbi per qualitatum alterationem commista fuerint, statim inde pro certis alterationum gradibus certæ emergunt temperaturæ: congrue igitur subsequentur libri De temperaturis. Quoniam vero peractis hominum temperamentis proximi sunt humores (illa enim confestim, vel sanguinis, vel alterius bilis, vel pituitæ dominium, vel ęqualitas omnium subsequitur) proinde commode libros substituimus, qui de humoribus potissime pertractant: nullos autem tales ex ijs, quę Galeni extant, deprehendimus præter commentarios in Hippocratem De natura humana, & libellum qui inscribitur De melancholia, q̃uis enim in libro De natura humana videatur propositum de elemẽtis agere, nihil tamẽ ibi magis, q̃ humores,

consi-

considerantur, quos Hippocratis corporis humani proxima elementa esse voluit. Cum vero in hoc libro tres parui libelli etiam ante Galeni ætatem complicari, conscribi'q; consueuerint, primus De natura humana: secundus sine titulo quidem, sed qui ad therapeuticen attineat: tertius De victu sanorum: sint'que ij libelli subiecto longe dissimiles, quos neque autor, vt Galenus ipse testatur, neque posteriorum iudicium, sed auaritia coniunxit, alioqui longo interuallo separandos: Ego malui rei naturam, quàm peruersam consuetudinem, imitari, ne à me propositus ordo confunderetur. Primum igitur librum De natura humana in hac sede statuendum iudicauimus: reliquos duos suo quemque loco inferius disponemus. Commistis elementis, peractis temperaturis, & humorum æqualitate, vel excessu, statim emergunt temperamentorum gradus, structuræ modus, bona, vel mala habitudo: substituantur igitur libelli, De optima corporis structura, De bona habitudine: & ita didicerimus, ex quibus primo, & quo'nam pacto corpus humanũ conflatum sit, quod primo nobis fuerat propositum. Qm̃ vero idem corpus partes habet, quot, quales'ue sint illæ, perquiri oportet. At quædam earum similares sunt, vt ossa, nerui, venæ: quædam instrumentales, vt pes, manus, caput: instrumentales autẽ, cum ex similaribus constent cognosci nequeũt, nisi similares præcognoscantur: ergo similarium partium consideratio (nam & minus compositæ sunt) seriatim substituetur. Primus itaque liber erit De ossibus ad introducendos, secundus De neruorum sectione, tertius De venarum, arteriarum'q; dissectione: cui materiæ propinquitate subnectetur quæstio contra Erasistratum, An sanguis in arterijs contineatur: deinde à similaribus ad dissimilaria quoque accedendo proxime sequetur liber De aggressibus anatomicis: cui suggeretur De vteri sectione libellus, & alius De instrumento odoratus. Omnium itaq; membrorum substantia, & situ consideratis superest, vt vsus quoque declaretur: deinde singulorum actiones, quæ ad illum vsum diriguntur: quibus facultates necessario copulantur. Ergo tria hæc ita disponentur, vt primo De vsu partium, secundo De facultatibus animæ, tertio De functionibus pertractetur: atque ita libri seriatim procedent, De vsu partium libri xvij, De vsu respirationis: cui continuitate materiæ subnectetur, De causis respirationis, De vsu pulsuũ, De substantia facultatum animæ, De Dogmatibus Hippocratis, & Platonis, De facultatibus naturalibus, De motibus musculorum, De motu thoracis, & pulmonis: quibus vltimo addetur, Quòd animi mores corporis structuram sequantur. Quamuis autem speculatio De semine, & De fœtuum formatione, tãquàm de simplicibus, præcedere debuisset, nihilo minus videtur hic ordo docendi commodior, si cognita prius membrorum natura, quæ ad generandum, excernendum'que semen sunt necessaria, & quæ fœtum suscipere, formare'que possint, deinde ad seminis, fœtuum'que tractatum progrederemur: substituentur igitur libri De semine, De fœtuum formatione, An omnes animalis partes fiant simul, An animal sit in vtero. Cæterum corporis humani natura exquisite cognita, reliquum nobis est, qui medicinæ artem constituimus, viam, rationem'que indagare, qua idem in sanitate seruemus: at hoc ipsum integre expletur in sex libris, qui, De tuenda sanitate inscribuntur. Quia tamen ibi corpora alterari docentur ob varias aeris qualitates, cibum & potum, somnum & vigilias, inanitionem & repletionem, motum & quietem, & ob animi affectus: atq; de motu quidem & quiete, somno & vigilia, inanitione & repletione in eodem libro satis copiose explicetur: de aere autem, cibo & potu, & animi affectibus exẽpli potius gratia, quàm ex proposito agatur: ideo ne ad conseruandæ sanitatis artem, materiæ, qua id efficitur, rudes accedamus, in hoc quoque genere ita aciem instruximus, vt præcederet liber Hippo. De locis, aere, & aqua, quem Galenus De habitationibus, aquis, temporibus, & regionibus inscribi maluit: speraui'que hactenus me tibi super eo diuina Galeni commentaria traditurum, sed ab amico id pollicente frustratus sum: deinde reliqui De alimentis, De cibis boni, & mali succi, Commentaria in librum Polybi de victu sanorum, De ptisana, De attenuãte victu, De exercitio paruæ pilæ, De vitijs animi, & eorum remedijs, De consuetudine liber ambiguus. Quibus tanquàm sacris initiati tandem ad diuinam illam tuendæ sanitatis Methodum accedemus: cui subnectemus quæstionem, Ars tuẽdæ sanitatis ad medicum ne attineat, an ad gymnasticum: quibus omnibus recte perspectis compotes erimus non tuendæ tantum sanitatis, sed etiam præseruandæ, si quãdo forte labi incipiat. Postremum erat, vt formulam inueniremus, qua sanitatem iam deperditam reuocare possemus. Est autem deperdita sanitas cum corporis functiones vitio aliquo intrinseco impediuntur: is affectus ægritudo appellatur: functionis læsio, symptoma vel accidens. Vtrunque quàm fieri potest exactissime, est pernoscendum, si modo rectam medicationem intendimus: pernoscemus, si causas eorum omnes didicerimus. Cum vero cognitio nostra à sensibus oriatur, non possumus nisi signis quibusdam apparentibus ad illas causas penetrare: signa autem cum indicare rem possint, vel præteritam, vel præsentem, vel futuram: quæ præsentem, & futuram indicant, medici maxime inquirunt, illa'que diagnostica, hæc prognostica græce appellant. At quam plurimis antiquorum ægritudines penè innumerabiles visæ sunt, & propterea memoratu difficillimæ, Galenus rei substantiam subtilissime diuidendo, numerum non omnium tantum ægritudinum, sed symptomatum quoque sub certam methodum, & rationis regulam duxit, vel mediocre ingenium discurrendo facile intelligeret, neque plura esse posse, neque pauciora: hic igitur Sex illos diuinos libros, tanq̃ antesignanos, seriatim ponẽdos censui, quorum primi de differentijs, & causis morborum agunt, postremi symptomatum simili modo differentias, & causas ostendunt: q̃uis.n. in curationibus per signa ad ægritudinum notitiam perducamur, & hoc itinere signa morbis præcedant, ordo tamen doctrinæ postulat,

næ postulat, vt prius morborum numerum, substantiamq; noscamus: deinde ad signa differentias eorum, motiones'que declarantia progrediamur. Subnectentur deinde libri De differentijs febriũ, De inequali temperatura, De tabe, De comate, De tremore, conuulsione, saltu, & rigore, De difficultate anhelitus, De plenitudine, De tumoribus præter naturam, De temporibus, quæ in morbo sunt, De totius morbi temporibus, De typo, Aduersus eos, qui de typo scripserunt, vel de periodis, De causis procatarcticis, De causis coniunctis, si haberi potest, hactenus enim desideratur. His ego Commentaria in primum, tertium, & sextum librum epidemiarum subnectenda iudicaui, maxima enim eius commentationis pars dimissa curatione circa ęgritudinum, symptomatumq; historias, & causas occupatur. Sequitur ex ordine paulo ante proposito consideratio de signis, quorum inueniendorũ methodus pulcherrima traditur in sex libris De locis affectis: iure igit proxime subnectentur: deinde seriatim quæcunque ad signa, tam diagnostica, quàm prognostica attinere videntur: vtraque enim in singulis voluminibus ita permista sunt, vt haud facile separari queant: sequentur igitur primo liber De pulsibus ad introducendos: deinde libri, De pulsuum differentijs, De dignotione, De causis, De prænotione: singulæ'que harum speculationum quatuor priuatis libris explicantur, vnde sedecim omnes efficiuntur: deinde liber De vrinis, qui licet Galeni non sit, haud importune tamen sub hoc ordine statuitur: postea libri De crisi: quibus materiæ congruitate, alij De diebus criticis supponentur: tum Commentaria in libros Hippocratis De prædictione, & Alia in libros eiusdem De prænotione: vltimo libelli duo, alter De præuisione, quę fit in somnis, alter De prænotione inscriptus. Superest postrema, quæ in arte medica pars maxima habetur, facultas, inquam, curandarum ægritudinum. Vtitur hæc tribus potissimum instrumentis, Diæta, Pharmacia, Chirurgia. Modi omnes, quibus recte ijs tribus vtamur instrumentis, in Therapeuticis libris doctissime, diffusissime'que explicantur. Trium igitur instrumentorum notitia nobis prius comparanda est, antequàm ad vtendi modum accedamus. Ac De dięta quidem (dico quo ad eius materiam) copiosissime disputatum est in his omnibus libris, qui ad tuendam sanitatem attinent: vsus vero eiusdem morbis accommodatus in Therapeuticis explicabitur. Spectant etiam ad Therapeuticos libros Commentaria in Hippocratis de diæta in morbis acutis, cum ibi vtendi methodus, & curationes tradantur. Circa pharmaciam occurrunt primo libri xj aurei De simplici medicina: quorum quinque priores non nulli hinc separandos putarunt, & libris de Temperaturis proxime subnectendos: ego tamen nolui corpus ita ab ipso autore compositum membratim discerpere, cum præsertim, quæ ibi considerantur, huic loco non temere accommodari possint. His rite supponetur libellus De facultate purgantium medicinarum. Postea reliqua volumina, in quibus composita ex simplicibus medicamenta explicantur, seriatim substituentur, De theriaca ad Pisonem, De theriaca ad Pamphilianum, De antidotis: quibus satius est duos magnos libros subnectere, alterum De compositione medicinarum secundum loca, alterum De compositione medicinarum secundum genera: licet enim in vtroque multa tradantur, quæ ad Therapeuticam spectare videantur, potissima tamen eorum pars in recensendis, æstimandis'que compositis medicamentis occupatur. Circa chirurgiam nihil extat aliud præter libellum De hirudinibus, reuulsione, & cucurbitulis, & tres De venæ sectione libri, primus contra Erasistratum, secundus contra Erasistrateos Romæ degentes, tertius qui inscribitur Methodus De venæ sectione, qui posset etiam inter therapeuticos numerari: nam, quæ in chirurgia ad curandi artem, & therapeuticam methodum attinent, inferius locabuntur. His omnibus recte cognitis vnum iam ad integram totius artis peritiam supererat: vbi enim corporis humani naturam exacte nouerimus, quibus'que rebus seruatur, aut læditur, cur'que, & quot modis in contrariam sanitati dispositionem labatur, quibusq; notis singula queq; nocumenta, non pręsentia tantũ, sed futura quoq; deprehenduntur, quę deniq; qualia'que sint instrumenta, quibus sanitatem, vel seruare, vel reparare possimus, profecto id vnum reliquum erit, vt viam, rationem'que inueniamus, qua paratis instrumentis, vbi opus fuerit, prudentissime, & commodissime vtamur: eam autem Galenus in quatuordecim libris Methodi therapeuticæ, non tantum copiosissime explicuit, sed etiam primus excogitauit: vt prorsus sit admirandum eundem hominem simul, & artem inuenisse, & absolutissimam reliquisse. Methodum hanc magnam parua sequetur ad Glauconem inscripta, in qua per compendia traduntur, quæcunque in maiori sunt demonstrata: postea libellus inscriptus Quos, & quando purgare oporteat, deinde Cõmentaria in libros Hippocr. de ratione victus in morbis acutis, quibus subnectemus duos De remedijs facile parandis tractatus: quorum alter sine inscriptione, & principio, cum ad Galeni doctrinam, phrasim'que loquendi proxime accedat, pro legitimo recipi potest: alter, qui ad Solonem inscribitur, me iudice spurius est: cum in eo tamen quàm plurima lectione digna obseruentur, non reijciendum putaui: his subiungitur Consilium pro puero epileptico, & alius libellus De incantatione, & amuletis. Sunt alij duo libri apud Græcos, qui Galeno adscribuntur, alter De oculis, alter De renum affectibus: in quorum vtroq; non ea tãtum, quæ ad curationem attinent, sed etiã quæcunq; considerari in sua cuiusque materia solent, diffuse explicantur: horum ego neutrum Galeni esse puto: &, quãuis librum De curatione oculorum à se scriptum quartodecimo therapeuticę methodi Galenus affirmet, non is tamẽ ordo doctrinę, aut ea dicendi phrasis in hoc ipso, qui extat, agnoscitur, vt propterea sit'ne Galeni, aliqua mihi suspicio suboriatur: vtrosq; tñ reliquis proxime positis subnectẽdos iudicaui, cum inde nihilo peior doctrina futura sit. His subiungi potest tertius

liber

liber De natura humana, cuius supra mentionem fecimus. Supersunt tres alij tractatus therapeutici ad chirurgicam partem attinentes, quorum Vnus κατ' ἰητρεῖον inscriptus pro introducendis est, vt Galenus affirmat, Secũdus de fracturis, Tertius de articulis: omnes cum copiosissimi vtilissimiq; Galeni cõmentationibus. Atq; hic iam librorum omnium Galeni, qui hoc ęuo in medica arte extant, pręter Isagogicos finis statuendus esset, nisi Aphorismi superessent: qui cum non nullis placere videam, vt potius inter Isagogicos connumerentur, ꝙ illi rudia tironum ingenia suis breuissime collectis sententijs pręparare, & tanꝗ dedolare possint: ego contra opinor Tironum animos, tam cõcisis, tam alte petitis, tamq; intellectu difficilibus monumentis, vel frustrari, vel desperare, vel confundi. Frustrantur, qui profatorum causas ignorantes, dictata, tanꝗ picæ, ediscunt: desperant, qui in causis indagandis, ob tirocinium deficiunt: confunduntur, qui pertinaciter scrutantur, quod ob ruditatẽ assequi nequeunt: vix enim aliquem inueniri posse arbitror, tam diuini ingenij, tam'que alte indolis adolescentem, qui adhuc in primo medicæ artis limine constitutus assequatur ea, quæ in intimis penetralibus longa demonstratione conclusa sunt. Licet'que Galenus in commento causas earum sententiarum plerunq; assignet, id tamen concise admodum facit, semper'que ad alios libros lectorem mittit, vbi priuatim res, de qua ambigitur, demonstratur: vt necesse sit eos libros prælegisse, qui Hippocratis, Galeni'que mentem recte assequi voluerit. At, qui prius præmisso ordine libros Galeni perlegerit, omnia deinceps in Aphorismis tradita facile intelliget, & intellecta facillime ediscet, summa'que voluptate, quæ alibi immenso labore didicerit, vno intuitu memoria recolet, & tanꝗ abeuntia reuocabit. Ergo aphorismi postrema acie, tanquàm triarij milites locabuntur. Quibus vltimo loco addetur disputatio contra Lycum, Quòd nihil delinquitur ab Hippocrate in Aphorismo, cuius initium, Qui crescunt. Sunt vero, & alij quidam libri partim ex Arabia, partim ex Græcia delati non Spurij tantum, sed etiam magna ex parte superuacui: quoniam in eis vel nihil tractatur, quod ad artem medicam spectet: vel, si tractatur, totum illud à legitimis libris decerptum est, vt ibi frustra repetatur, quod alibi copiose explicatum meminimus: ne tamen & illos (varij enim gustus hominum sunt) omissos aliqui conquerantur, voluimus eos omnes separatim in vnum corpus colligere, vt scirent, qui id curæ haberent, & facile inuenire, quod quærerent, & inuentum simul cognoscere non esse inter Galeni monumenta connumerandum. Eo igitur ordine, qui inde haberi potest, ita statuentur, De historia philosophorum, Mathematica, De partibus artis medicinæ, De dynamidijs (credo περὶ τῶν δυνάμεων inscribi oportere) De spermate liber vnus, De natura, & ordine cuiusque corporis, Anatomia parua, De compagine membrorum, De voce, & anhelitu, De iuuamentis membrorum, De motibus liquidis, De dissolutione continua, De bonitate aquæ, De vinis, De simplicibus medicinis ad Paternianum, De viribus centaureæ, De catharticis, De mulierum morbis, Liber secretorum, De experimentis, Curatio melancholiæ Aetij ex Rufo, De curatione Ictericiæ, De curatione lapidis. Neque hic ego necessarium puto rationem reddendam esse, cur statim in principio totius operis Isagogicos libros extra ordinem Methodi collocauerim, haud enim ab re fit, vt in magna arte præcedant quædam, veluti præludia, &, vt Gręci loquuntur, progymnasmata, in quibus primo Tirones exerceantur, ne, si ad altiora documenta omnino rudes accesserint, ingenij calor elidatur, ac, tanquàm nimio alimento, suffocentur. Eos tamen Isagogicos tantum libros reliquis omnibus præposuimus, qui ad totam artem introducunt: sicut, qui soli parti attinent, primos in ea parte statuimus: veluti in anatomicis libellis, de ossibus, de neruis, arteriarum'que sectione prima sede locauimus: in materia de pulsibus introductorium prætulimus, cuius commentationes in tertio de causis pulsuum explicantur. Cum enim introductorij libri (vt Galenus affirmat) adolescentibus propterea scribantur, vt dimissa altiori speculatione tantisper empirice exerceantur, donec exercitatis dubitationes suboriantur, atque inde ad causas indagandas excitentur, præstabat, opinor, medicis futuris Isagogica, quæ ad totam artem spectant, proponenda, qualis maxime Ars parua est: vbi vero iam ad partes artis difficiliores accessissent, in ijs quoque partibus Isagogica præferre, in quibus simili modo exerceri possint: docetq; id maxime Galenus in Anatomicis, vbi prius adolescentes in ossium sectione exercendos admonet, deinde ad secretiora eius partis penetralia proficisci. Illud quoque aduertendum, me inter Isagogica quædam connumerasse, quæ nihil quidem ad artem spectant, sunt tamen scitu non inutilia: cum alioqui commodiorem locum non haberem, vbi illa inculcarem, quæ nullo pacto præteriri debebant. Sunt præterea, quæ Galeni quidem non esse scimus, sicut liber est, qui Introductio ad medicinam inscribitur: ea tamen rei commoditate persuasi, minime reijcienda iudicauimus. Ante igitur libros omnes seriatim locatos Introductorij hoc modo extra aciem disponentur, Oratio suasoria ab bonas artes, quę non ad Galenum nostrum Niconis architecti, sed ad aliũ Menodoti filium refertur: Quod idem sit optimus medicus, & philosophus, De sophismatibus in dictione contingentibus, Quòd qualitates sint incorporeæ, De libris proprijs, De ordine librorum suorum, De sectis, De optima secta, De optima doctrina, Subfiguratio empirica, De constitutione artis medendi, Medicæ diffinitiones, Introductorius medicorum, Quomodo morbum simulantes sint deprehendendi, Ars parua. Atque ita, quæcunque nostra ætate Galeni, vel legitima, vel attributa reperiuntur, hoc ordine legenda arbitramur.

Sequitur altera Montani Epistola ad Lectorem, quæ fuerat in secunda editione impressa.

IOANNES BAPTISTA MONTANVS PHYSICVS VERONENSIS LECTORI S.

CV M varij sint in discẽdo modi, ad quos magis aut minus pro varijs ingenijs, humanum genus inclinat, quod etiã sicut reliqua penè omnia arcana naturæ, in suis metaphysicorum libris optime deprehendit Aristoteles, duos tamen præcipuos in cõi vsu versari obseruauimus: Alter, qui ex præceptis, plurimarum que sententiarum collectione progressus longo vsu, et exercitatione imaginem quandam scientiæ parit: Alter sublimius se attollẽs, nihil nõ ex proprijs principijs certa via, ac ratione, vel intelligit, vel admittit, vterq; ad vitæ commoda necessarius. Primus humilis quidẽ, sed non aliter addiscent, quibus Musæ parum arriserint: Secundus cœlestis ille in splẽdidissimis lucis penetralibus abditus, & reconditus, diuinis ingeniis reseruatur: vnde illustres, sacriq; efficiantur heroes, nulli subinde mortalitati obnoxij. Quos ambos in medica arte Galeni, tãta prudentia excogitauerunt, tãtaq; erga humanũ genus charitate tradiderũt Iuntæ fratres, vt dubiũ reliquerint, Galenó ne magis auctori artis, an ipsis debere profiteamur. Nam præterquàm quod Galenus tot libros tã late, ac diffusè scripserit, vt vix integra ætas sufficiat ad legendũ, nullo ẽt ordine eosdem congessit: sine quo non scientiæ tantũ, & artes, sed nec natura quidem constare põt, vt in libris de cœlo, et mũdo vere prodidit Aristoteles. Quæ omnia ita esse, veluti dico, recte animaduertẽtes plurimi illustres tàm Græci, q̃; Arabes, nihil ex doctrina Galeni immutãtes (q̃ certe immutari non põt) compendiũ librorum faciẽtes, reiectis, q̃ superuacua videbantur, atq; ordinẽ docendi adhibentes ex alienis proprios cõfecerunt: inter quos insigniores sunt apud græcos quidẽ Oribasius, apud Arabas vero Auicẽna. At nuperrime Thomas Iunta simul cũ fratre apud latinos nostros nouũ iter ingressus, seruata propria Galeni eloquẽtia, proprio stilo, ac diuini sermonis idea, ne uerbo quidẽ immutato, nisi quod mẽdosum videbatur, certo tantũ ordine singulos libros disposuit, ordine, inquã, qui ab ipsa artis natura originẽ ducit. Siquis.n.medicam artẽ nondum existentẽ, vel inuenire, vel tradere velit, alium ordinẽ ne imaginari quidẽ posset, qui vtrunq; perficeret: nam, qui illã librorum seriẽ recte resoluerit, artẽ inueniet: qui cõposuerit, docebit, & tradet: ordine igitur cõpositiuo Iuntæ libros Galeni disposuerũt, quoniã ars non inueniẽda erat, sed docẽda. Quantũ vero ad cõpendium attinet (aliquis.n.obijceret ordinẽ quidem adiectum, nõ tamen breuitatem) dicimus eũ, qui certa via, ac ratione ad finẽ scientiæ, vel artis accedit, sibi satis cõpendium facere: scit.n.ratione, ac Methodo directus in tota aliqua serie librorum, quantũuis prolixa, ac morosa, dũmodo certo, & naturali cõstet ordine, vnde sibi sit incipiendũ, quæ in progressu omittenda, aut perlegenda: idẽ ẽt distinguit, quæ in illis libris ad doctrinã attineant, quæ ad ornatum, quæ ad falsas aliquas opiniones refellẽdas: atq; ita nihil esse põt in optimo docẽdi ordine prolixum: nã, qui eum ordinẽ recte intelligit, cum methodũ habeat, cõpendium necessario habet: quid.n.tandem aliud methodus est, q̃; breuissima ad discendũ via? Atq; ita, quo ad ordinẽ, et cõpendium in Galeno à Iuntis nostris, vbi doctũ, studiosumq; ingeniũ nacti fuerint, exquisitissime satisfactum arbitror. Sed, quoniã rara sunt hmõi ingenia, ideo alio quoq; itinere progrediendũ erat, vt Galeni doctrina breuis, cõpendiosaq; redderetur, nõ quidẽ ex ordine, aut methodo, sed ex præceptis, sniarũq; collectione, ne rudioris, obtusiorisq; ingenij hoĩes ab hac arte prorsus ꝓhiberẽtur, immo vtcunq;, et ipsi inter doctos haberi possent. Ergo Iuntæ optimi sũmo studio effecerũt, vt nihil in Galeno sit, quantũuis minimi sensus, quin ilico ex copiosissimo indice facillime inueniatur: vt, qui præceptorũ, sentẽtiarũq; colligẽdarũ studio detinẽtur, sine aliquo ferè labore, aut industria uotis suis exactissime satisfaciãt. Nõ.n.index ille lucidissimus ab hoĩe, utcũq; cõtigerat, mercede cõducto, ut ferè fieri cõsueuit cõfectus est, sed ab illustri, et eruditissimo medico Antonio Musa Brasauolo Ferrariẽsi, qui sibi ipsi primũ, et ad vsũ propriũ, tã insignẽ nauauit laborẽ: postea, ut audio, amicorũ precibus exoratus noluit medicorũ rẽpublicã tãta carere utilitate. Igitur Iuntarum beneficio habebunt studiosi ad Galeni doctrinam oẽs vtiles aditus patefactos. Sed, cũ multi Galeni libri nr̃a ætate desiderẽtur, neq; in hoc ẽt Iuntarũ industria defecit: data est.n.diligẽtissime opera, adiecto nõ modico sumptu, amicorũq; p̃sidijs, vt, si qui vsquã forte laterẽt, excuterẽtur: ac, quid hic quoq; profecerint, ipsa res indicabit: adde q̃tum codicũ castigatiõi cõtulerint, q̃tũq; fuerint assecuti medico insigni, et eruditissimo Augustino Gadaldino ꝓcurãte, atq; ubiq; lynceis oculis assistẽte, ut facile affirmare possim Galeni lectionẽ nunq̃ hactenus tã cãdidã, tãq; oĩbus numeris expolitã in publicũ ꝓdiuisse. Quantũ vero ad ordinẽ meũ in libris Galeni legẽdis attinet, quẽ pridẽ priori Iuntarũ impressioni præposuerã, quãuis, si nunc à me cõscribendus esset, magis erudite, (vt puto) cõscriberetur, forte etiã non nulla in meliorem formã redigerentur, quod ẽt in hac noua editione factũ esset, si per ociũ licuisset, quod nunquã, ne tantillũ quidem mihi cõceditur, modo in publicis lectionibus, modo in cõsultationibus, inuisendisq; ægris, mõ in cura familiari plus, quàm credi possit, districto, nõ tamen me illius vtcunq; præpositi ordinis prorsus pœnitet, præcipue cũ neminẽ hactenus viderim, qui ediderit meliorẽ, etsi non nulli, qui ẽt inter eruditissimos habẽtur, omni studio tẽtauerint, atq; nõ minus me culpare conati fuerint, nõ quidem in toto ordine, nã id ne somniare quidem possent, sed quod in librorũ catalogo nõ nullos omiserim: quodq; hic, aut ille potius esset præponendus, aut postponẽdus Galeni ẽt auctoritatẽ cõtra me obiectantes: vt in libris de medicamentorũ cõpõne, quos therapeuticis præposui, oĩno ex ipsa Galeni mente postponẽdos. Sed in reprehensione, ꝙ in catalogo quosdã libros omiserim, inepte sunt curiosi: dum.n.classes, certosq; constituebam ordines, ad materiã potius eram intentus, quàm ad numerum: nã si, exẽpli gratia, ad classem signorũ dicebã dirigendos esse libros de locis affectis, de crisi, prognostica, & hmõi, libellumq; aliquem sub hoc ordine omittebã, à scopo tamen non aberrabã: cum consiliũ esset docere, qui libri in quã classem essent redigendi, & non enumerare. Quod vero præposuerim, aut contra postposuerim, quos alij, vel postponendos, vel præponendos censebant, hãc varietatem pariunt varij concipiendi ordinis intellectus: quibus ego distincte responderem, si distinctæ calumniæ præponerentur: nam, quantum ad libros de cõpositione medicamentorum attinet, dicimus in illis plurima doceri, quæ ad artem componendi in vniuersum spectant, non referendo compositionem ad aliquam determinatam ægritudinem: & contra, plurima etiam tradi ad certos morbos relata: atque ita, cum hi libri præponuntur, intentionem haberi ad ea, quæ in vniuersum docentur: cum postponuntur, intendi ad ea, quæ certas respiciunt ægritudines: sine igitur multo dispendio therapeuticis præponi, aut postponi posse. Sed, cum videam epistolam, quam breuissimam ob temporis angustiam cogitaueram, in nimiam excrescere longitudinem, hic finem scribendi faciam.

INDEX

LIBRORVM OMNIVM GALENI QVI IN HIS VOLVMINIBVS CONTINENTVR.

ISAGOGICI LIBRI

PRIMÆ CLASSIS LIBRI.

De Bona

Secundæ

SECVNDÆ CLASSIS LIBRI.

TERTIÆ CLASSIS LIBRI.

In

QVARTÆ CLASSIS LIBRI.

Totam hanc Classem quàmplurimis in locis denuo expurgauit Augustinus Gadaldinus, adhibitis etiam multis emendatissimis codicibus græcis manuscriptis.

QVINTÆ CLASSIS LIBRI.

Omnes hos sex libros, idem Iul. Martianus Rota accuratius denuo ante obitum recognouit.

Sextæ

SEXTÆ CLASSIS LIBRI.

Hos libros omnes multis in locis emendauit Auguſtinus Gadaldinus ad vetuſtiſſimorum exemplarium græcorum veritatem.

SEPTIMÆ CLASSIS LIBRI.

Hos ſex libros, quos Vidius olim conuerterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.

Extra

SPVRII LIBRI.

Siquid superesse videbitur in antiquis translationibus, quod in hisce nouis non reperiatur: id titulorum diuersitate contingere scias, non quia prætermissum aliquid sit. Nihil est enim in vetustis illis codicibus, quod in hisce nouis non contineatur: nam aut idem sunt, verum alio nomine insigniti, aut compendia, aut partes, aut fragmenta. Exempla aliquorum subiicientur. Opus, quod illic Myamir appellatur, idem est, ac id, quod hic De compositione medicamentorum secundum loca inscribitur. Libri item de iuuamentis membrorũ, compendium sunt librorum De vsu partium. Libellus de præsagitura, finis est libri De constitutione medicinæ. Et qui De commoditatibus theriacæ inscriptionem habet, fragmentum est libri De theriaca ad Pisonem.